

HUISZWALUWENNESTEN IN HET GOOI EN OMSTREKEN IN 1990

Dick A. Jonkers

Sinds 1978 worden door de vogelwerkgroep in ruim twintig gemeenten de nesten van Huiszwaluwen geteld. In het merendeel van de gevallen gebeurt dat al jaren door dezelfde tellers. Deze hebben steeds hetzelfde gebied dat zij inmiddels door en door kennen. De gebieden worden nog steeds volgens de vanaf het begin gehanteerde methode geteld. Vanaf 1989 is er aansluiting met de door SOVON opgezette landelijke telling. De door de organisatoren ontworpen formulieren worden sinds dat jaar ook door de vogelwerkgroep gebruikt. De gegevens worden in de landelijke telling verwerkt. In dit artikel zijn de resultaten van de in 1990 uitgevoerde telling vermeld en worden vergelijkingen gemaakt met voorgaande jaren.

Onderzoekresultaten.

Op veel plaatsen kwamen de Huiszwaluwen pas laat in mei aan. Het droge voorjaar had tot gevolg dat zij grote moeite hadden om geschikt vochtig materiaal voor de nestbouw te vinden. Er waren dit jaar dan ook op sommige plaatsen veel nesten die voortijdig van hun bevestigingsplaatsen afvielen. De tellingen vonden plaats van de tweede decade in juli tot de laatste decade van augustus. Enkele tellers controleerden hun onderzoekgebied zowel in juli als in augustus. Eén gebied werd eind september voor alle zekerheid nogmaals nagelopen.

Op veel plaatsen waren eind augustus nog behoorlijk wat nesten met jongen waaraan volop werd gevoerd.

In totaal werden 739 bewoonde nesten aangetroffen. De aantallen die per gemeente werden gevonden staan vermeld in tabel 1. De totalen in 1987, 1988 en 1989 waren resp. 616, 510 en 617. (Kole in voorbereiding).

Tabel 1.

Aantallen nesten van Huiszwaluwen per gemeente in 1990.

Muiden/Muiderberg	219
Weesp	32
Nigtevecht	9
Nederhorst den Berg	?
Vreeland	43
Loenen	25
Nieuwersluis	18
Naarden	54
Bussum	11
Ankeveen	20
's-Graveland	39
Kortenhoef	93
Loosdrecht	47
Hilversum	19
Hollandsche Rading	6
Huizen	8
Laren	0
Blaricum	25
Eemnes	15
Eemdijk	45
Eembrugge	1
Baarn	0

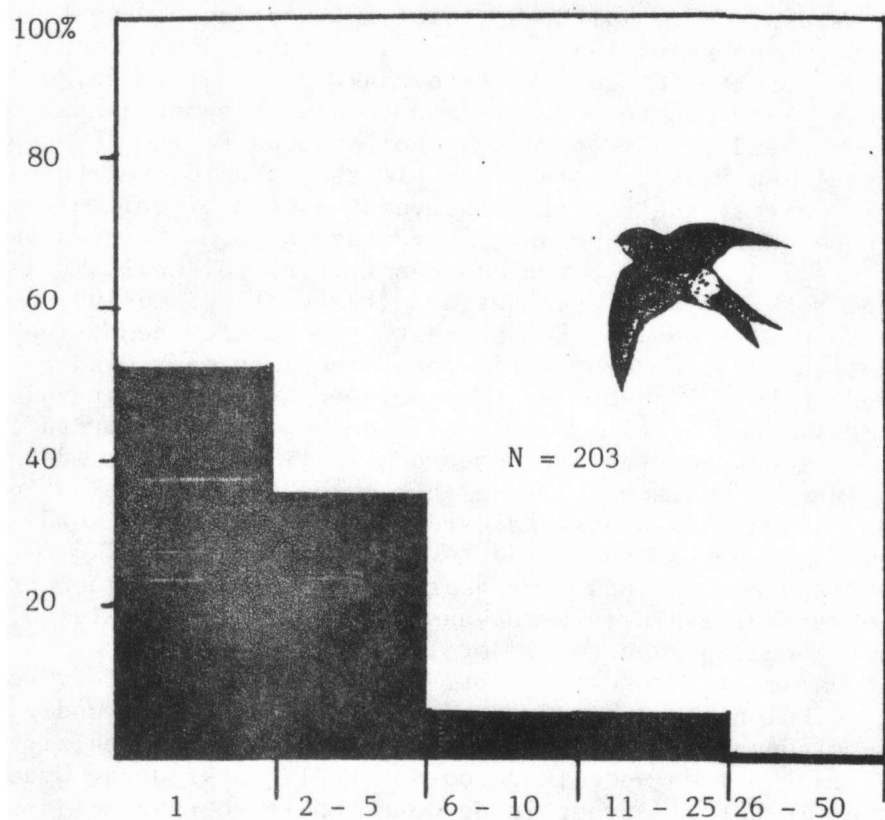
Wanneer de getallen gecorrigeerd worden voor de gemeenten die niet alle jaren onderzocht werden, worden dit resp. 511, 504, 481 en 582 nesten. Na de geleidelijke daling vanaf 1987 dit jaar dus een vrij spectaculaire toename van bijna 21%. Deze werd hoofdzakelijk veroorzaakt door Muiden en Muiderberg. Verder was er t.a.v. 1989 een te verwaarlozen toename van het aantal nesten in Ankeveen, Bussum, Eemdijk, 's-Graveland, Hollandsche Rading, Loenen, Naarden, Nieuwersluis en Weesp. Waaraan dit plaatselijke herstel te danken is, is niet duidelijk. Zo vestigde zich in Nigtevecht na een afwezigheid van circa 10 jaar aan een pand opnieuw een kolonietje van negen paren Huiszwaluwen. Uit Baarn, waar jarenlang enkele paren aan een flat nestelden lijkt de soort verdwenen te zijn. Met Eembrugge gaat het dezelfde kant op; in 1987 nog vijftien nesten en nu nog maar één. In Eemnes gaat het ook niet best; van 35 nesten (1987) naar 15 nesten. Huizen bezat de laatste jaren nog maar één grote kolonie aan de Oude Haven. Tijdens het broedseizoen 1989 waren er volop werkzaamheden waarbij de voormalige aardewerkfabriek werd omgetoverd in een restaurant. Wat de uitwerking van dit gebeuren was, is onbekend omdat er in dat jaar niet is geteld. Waarschijnlijk is het er de oorzaak van dat er in 1990 slechts acht nesten werdenesignaleerd. De oorzaak van de verdwijning van het gemaal van het waterschap bij de Keverdijkse polder hoek 's-Gravelandseweg is bekend. Sinds twee jaar geleden een nieuwe beheerder werd aangesteld krijgen de Huiszwaluwen geen kans meer om daar te nestelen. De nesten worden daar zonder pardon verwijderd. Fred van Klaveren nam in Kortenhoeve een prijzenswaardig initiatief. De woning waaraan de grootste kolonie van dit dorp zat (19 nesten) werd grondig gerestaureerd. De eigenaar liet de nesten tot na het broedseizoen zitten en schilderde de daklijsten toen weer in de oorspronkelijke kleuren. Omdat van Huiszwaluwen bekend is dat zij graag in de door hen in voorgaande jaren bezette nesten terugkomen probeerde Fred een alternatief door kunstnesten op te hangen. Vogelbescherming stelde de nesten beschikbaar. Van de 24 kunstnesten waren er zes bewoond. Het opnieuw nestelen nadat aan een pand in 's-Graveland recent was geverfd en de vondst van twee nesten aan een regenpijp zijn eveneens het vermelden waard. Hoewel in het hele onderzochte gebied de nesten veelal op dezelfde plaatsen als voorheen werden gevonden, was dit niet altijd zo. Enkele keren vonden verschuivingen naar panden in de omgeving plaats en er waren ook nieuwe vestigingen.

De vestigingen van Huiszwaluwen werden door de waarnemers per pand genoteerd. Hierdoor is het mogelijk de koloniegrootte in het onderzochte gebied vast te stellen.

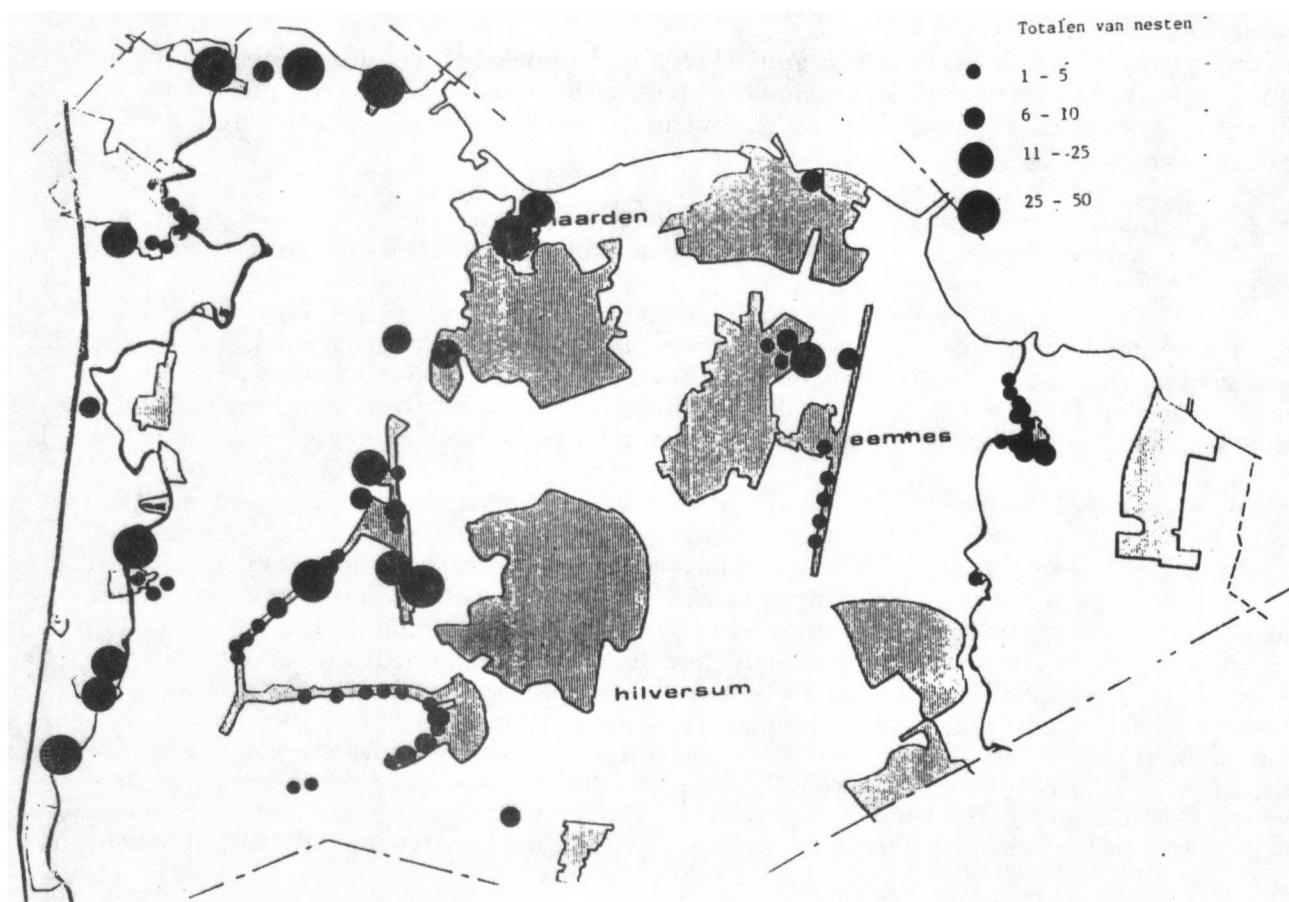
Van het totaal van 203 vestigingen bestaat bijna de helft uit één nest, en bijna een derde uit twee tot vijf nesten. De kans dat dergelijke kleine vestigingen over het hoofd worden gezien is dus zeer groot. De grootste kolonie van 1990 bevond zich in de Noordpolder tussen Muiderberg en Muiden en bevatte 35 nesten. De verdeling van de grootte staat weergegeven in figuur 1.

Op de verspreidingskaart (figuur 2) staan bij benadering de plaatsen aangegeven waar de Huiszwaluwen in 1990 nestelden. De grootte van de stippen heeft niet altijd betrekking op de koloniegrootte, maar geeft meestal aan waar Huiszwaluwen in elkaars omgeving nestelden. Op een detailkaart zou het onderscheid per vestiging wel kunnen worden gemaakt. In één oogopslag is duidelijk dat het hoge en droge zandgebied van het Gooi gemeden wordt. Uitgestrekte verstedelijkte bebouwingskernen eveneens. Wanneer er in dorpen of kleine steden wordt genesteld is dit dicht langs de randen en altijd bij open gebieden. Bebouwingslinten, zeker wanneer deze zich in de nabijheid van vochtige gebieden bevinden zijn favoriet. Bijna een derde van het aantal nesten bevindt zich tussen Muiden en de Hollandse Brug. Deze voorkeur zou wel eens kunnen samenhangen met het massale voorkomen van de zgn. "IJsselmeermuggen", het IJmeer en

Figuur 1. Aantal nesten per vestiging

Figuur 2. Nestelplaatsen van Huiszwaluwen in 1990 in Het Gooi en Omstreken.

de aanwezigheid van luwtes en bosschages bij de dijken in de omgeving daarvan. De daaraan grenzende bebouwing biedt voldoende gelegenheid om te nestelen. Het is opmerkelijk dat indertijd de kolonie aan de Oude Haven in Huizen bij het Gooimeer ook zo groot was.

Tot slot een woord van dank aan alle medewerkers van wie er velen al jaren aan het onderzoek deelnemen.

Dit waren: F.A.van de Akker, I.van de Akker-Karsemeyer, Y.Bosman, N.Dwars, L.J.Dwars-van Achterberg, J.Gouw, H.Hardon, R.Hofmeester, F.A.van Klaveren, N.A.Klippel, R.van Maanen, J.Meyer, L.Mudde, M.van der Pol, K.Pranger, H.W.Reddingius-Schreuder, J.Terlouw, A.P.Vermeule en J.Rouhof-Nagel.

Nieuwe medewerkers zijn van harte welkom!